

Luonnonsuojelulla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn ja ennaltaehkäisyn lainsäädännön valmistelu, Projekti II

Aika: maanantai 4.5.2020 klo 9.00-11.35

Paikka: Skype-kokous

Osallistujat: Jorma Jantunen, pj	Suomen ympäristökeskus
Anna-Rosa Asikainen	Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Jussi Laanikari	maa- ja metsätalousministeriö
Teemu Lehtiniemi	Bird Life Suomi ry
Hannu Mahla	Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Minna Mättö	Kuntaliitto
Anne Ollila	Paliskuntain yhdistys
Heikki Paltto	Saamelaiskäräjät
Anne Vainio	maa- ja metsätalousministeriö
Hanne Lohilahti, siht.	ympäristöministeriö
Timo Halonen	maa- ja metsätalousministeriö (klo 10.15 lähtien)
Esko Hyvärinen	ympäristöministeriö (klo 10.05 asti)
Taina Kojola	Lapin ELY-keskus
Markku Mikkola-Roos	Suomen ympäristökeskus (klo 10.05 asti)
Irja Skytén-Suominen	Suomen Kalankasvattajaliitto (klo 10.15 lähtien)

1. Kokouksen avaus

Jorma Jantunen avasi kokouksen ja kertoi, että luontoympäristöosaston ylijohdajan nimityksen johdosta projektiryhmän puheenjohtajana jatkaa Tarja Haaranen. Hän oli kuitenkin estynyt osallistumasta tähän kokoukseen.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen asialista.

3. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

4. Merikotkan ekologia ja esiintyminen Lapissa

Markku Mikkola-Roos esitteli merikotkan ekologiaa ja levinneisyyttä Lapissa (liite 1). Poronhoitoalueella oli vuonna 2018 merikotkan pesiviä pareja 95 ja poikasia 61. Kanta on kasvussa. Merikotkat suosivat avosoita sekä suon reunoja, hakkuita ja harvapuustoisia metsiä. Tutkimusten mukaan merikotkan ravinto koostuu pääosin kalasta ja vesilinnuista. Merikotka pystyy saalistamaan myös poronvasoja.

Tutkimusten mukaan merikotkat syövät pieniä määriä poronvasoja, mutta eivät saalista aikuisia poroja. Saalistähdetutkimusten mukaan vähintään puolet vasoista ovat alle viikon vanhoja, mikä viittaisi siihen, että osa merikotkan käyttämistä poronvasoista on muulla tavoin kuolleita kuin merikotkan tappamia. Nuoret merikotkat liikkuvat laajalti tunturissa ja liikkuvat myös alueilla, joilla voivat olla kiinnostuneita poroista.

Keskustelussa todettiin, että soiden reuna-alueet ovat tärkeitä vasoma-alueita. Esityksessä viitatus tutkimukset ovat parhaalla tietämyksellä tehtyjä, eikä muita tutkimuksia aiheesta ole tehty. Lopuksi todettiin, vaikka merikotkan merkitys porotalousvahinkojen aiheuttajana on erittäin pieni, selvitystarpeita on ja selvityksiä tulisi jatkaa.

5. Porotalousvahinkojen nykyinen korvausmenettely

Taina Kojola kävi läpi nykyisen menettelyn maakotkien porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (liite 2). Korvaus perustuu maakotkien ravinnokseen tappamien porojen arvioituun määrään (laskennallinen vahinko). Korvaus määräytyy maakotkien pesintätilanteen ja niiden poikastuoton perusteella lasketun reviirikohtaisen kertoimen mukaisesti. Korvauksia on maksettu 54 paliskunnalle.

Keskustelussa kysyttiin, miten voidaan varmistaa, että kyseessä on merikotkan tappama vasa. Taina Kojolan mukaan merikotkan aiheuttamasta vahingosta on korvattu ainoastaan kerran ja siitä oli pesätarkastajan näköhavainto. Lisäksi todettiin, että kotkien saalistustapa voi muuttua, minkä takia tilannetta tulee seurata.

6. Esitys porotalousvahinkoja koskeviksi lainsäädännöllisiksi linjauksiksi

Hanne Lohilahti kävi läpi ehdotuksen porotalousvahinkoja koskeviksi lainsäädännöllisiksi linjauksiksi (liite 3). Laskennalliseen korvaukseen perustuva korvausjärjestelmä olisi tarkoitus rajata koskemaan ainoastaan maakotkia. Yksittäinen, minkä tahansa rauhoitetun lajin aiheuttama vahinko voitaisiin korvata suoraan poron omistajalle eläinvahinkona, jonka yhteydessä eläinlääkintäkustannukset olisivat tukikelpoisia.

Esko Hyvärinen kertoi, että ympäristöministeriö tulee seuraamaan merikotkatilannetta ja sitoutuu jatkoselvityksiin. Hän korosti, että tutkimusten mukaan merikotkan ravinnonkäyttö on erilainen kuin maakotkalla. Lisäksi nuoret merikotkat liikkuvat laajoilla alueilla, minkä takia reviirikohtainen järjestelmä olisi vahingonkäräjille epäoikeudenmukainen.

Hyvärinen kertoi, että poikkeuslupa luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksistä myönnetään lintudirektiivin poikkeamisperusteiden mukaisesti. Poikkeuslupa voisi tulla mahdollisesti kyseeseen tilanteissa, joissa tietty yksilö oppii käyttämään poronvasoja ravinnokseen.

Anne Ollila toi esille Paliskuntain yhdistyksen kantana, että porotalouden näkökulmasta esitys merikotkan jättämisestä reviiripohjaisen järjestelmän ulkopuolelle ei ole hyväksyttävä. Hänen mukaansa havainnot ja tutkimukset eivät vastaa toisiaan. Lohilahti totesi, että Saamelaiskäräjillä ja Paliskuntain yhdistyksellä on mahdollisuus vaikuttaa vielä esitykseen lausuntokierroksella.

Jussi Laanikarin mukaan viittaus porojen arvosta tulisi tehdä Ruokaviraston määräyksiin, koska MMM:n asetuksen korvausarvot tulevat viiveellä ja arvoja ei päivitetä, jos vahinkoja ei ole tapahtunut.

Maa- ja merikotkaseuranta on Metsähallituksen vastuulla. Merikotkaseuranta hoituisi suurelta osin maakotkaseurannan ohessa, mutta ei täysin. Teemu Lehtiniemen mukaan merikotkan pesivän kannan seuranta ei riitä, vaan tarvittaisiin myös ravinnonkäytön seurantaa. Suurten järvien ja tekojärvien läheisyydessä sijaitsevilla pesillä merikotka käyttää ravintona pääosin kalaa, mutta ravinnonkäytön seurantaa tulisi tutkia muualla.

Kokouksessa pidettiin tauko 10.05-10.15

7. Kalatalousyritysten julkiset tuet MMM:n hallinnonalalla

Timo Halonen kertoi kalatalouden yritysten tukimahdollisuuksista (liite 4). Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) tukia voidaan käyttää yritysten investointeihin, infrahankkeisiin, neuvontaan ja

T&K-hankkeisiin sekä ympäristökunnostushankkeisiin. Kansallisia tukia on käytössä ainoastaan de minimis tuet, joita on käytetty saimaannorpan suojelun aiheuttamiin kalastajille maksettaviin korvauksiin Saimaalla ja Finnveran lainoihin.

EMKR-asetuksen nojalla ohjelmakaudella 2014-2020 hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamista vahingoista on korvattu laskennalliset saalisvahingot kalastukselle.

Tulevalla ohjelmakaudella (2021-2027) tulosperusteiseen hallintointiin siirtymisen myötä jäsenvaltioille tulisi enemmän liikkumavaraa määrittää kansallisesti rahoituksen painopisteet ja rahoituksen ehdot.

Keskusteltiin MMM:n ja YM:n kalatalouteen liittyvästä työnjaosta. MMM vastaa kalatalouselinkeinon yleisestä kehittämisestä ja YM:lle kuuluu kalatalouteen liittyvät ympäristövaikutukset sekä luonnonsuojelulla rauhoitettujen lajien kalankasvatukselle aiheuttamien vahinkojen korvaukset. Kalastukselle aiheutuvia vahinkoja ei ympäristöhallinto ole korvannut, eikä niitä ole haettu.

Yhteistyötä tulisi jatkossa tehdä erityisesti kalatalousvahinkojen ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kehittämiseksi.

8. Esitys kalatalousvahinkoja koskeviksi lainsäädännöllisiksi linjauksiksi

Hanne Lohilahti kävi läpi ehdotuksen kalatalousvahinkoja koskeviksi lainsäädännöllisiksi linjauksiksi (liite 5). Ehdotuksen mukaan korvauksia voitaisiin maksaa kalastus ja vesiviljelyalan de minimis –tuen nojalla enintään 30 000 euroa/3 vuotta/yritys kalasääsken kalankasvatustiloksille aiheuttamista vahingoista. Luonnonravintolammikot ehdotetaan rajattavaksi korvausten ulkopuolelle.

Kalatalousvahinkona voitaisiin korvata enintään kalasääsken saalistaman tai vaurioittaman viljellyn kalan arvo. Korvausperusteet perustuisivat jatkossakin laskennalliseen arvoon kalasääskiparin ja sen poikasten pesimäkautena kuluttaman kalaravinnon määrästä. Korvauksen määrästä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotuksen mukaan vahinkojen ennaltaehkäisemiseen voisi hakea ELY-keskukselta avustusta.

9. Kommenttipuheenvuoro

Irja Skytén-Suominen kertoi vesiviljelyalan tuotantoluvuista ja tuotannon alueellisesta jakautumisesta (liite 6). Kalatalousvahinkoja aiheuttavat myös muut rauhoitetut lajit kuin kalasääksi. Lisäksi vahinkoja aiheuttavat metsästyslain 5 §:n rauhoittamattomat ja riistalajit, kuten harmaahylje, minkki, saukko, meri- ja harmaalokki sekä varis. Vahingot ovat erilaisia erityyppisillä laitoksilla ja alueilla. Kalasääksivahinkoja aiheutuu eniten Keski-Suomessa, harmaahaikaravahinkoja saaristossa ja merimetsovahinkoja lintukolonioiden vaikutuspiirissä olevilla sisämaan laitoksilla muuttoaikana.

Haasteena nähdään, että vain sääsken kalanviljelylaitoksille aiheuttamat vahingot korvattaisiin, vaikka myös muut rauhoitetut, rauhoittamattomat ja riistalajit aiheuttavat vahinkoja. Haasteena on myös turvallisten ongelmattomien ennaltaehkäisykeinojen puuttuminen.

Esityksellä parannettaisiin kuitenkin nykytilaa säätämällä vahinkojen ennaltaehkäisemiseen tarkoitettua avustuksesta, jota voitaisiin käyttää kaikkien rauhoitettujen lajien vahinkojen ennaltaehkäisemiseen.

Keskustelussa todettiin, että kalatalousvahinkoja tulisi katsoa laaja-alaisesti kokonaisuutena. Tärkeää olisi myös huomioida tasapuolinen kohtelu elinkeinon välillä ja elinkeinon sisällä.

10. Muut asiat

Poronhoitolain 53 §:n ja saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut

- neuvotteluihin toivottiin tietoa luonnonsuojelulain mukaisista poikkeusluvista.

Seuraava koko pidetään 27.5.2020 klo 12.00-14.00. Kokouksessa on käsittelyssä pykäläluonnokset ja säännöskohtaiset perustelut.

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.35.

LIITTEET

1. Merikotkan ekologia ja esiintyminen Lapissa, Markku Mikkola-Roos
2. Maakotkakorvaus, Taina Kojola
3. Porotalousvahinkoja koskevat perusteet ja lainsäädännölliset linjaukset, Hanne Lohilahti
4. Kalatalouden tuet, Timo Halonen
5. Kalatalousvahinkoja koskevat perusteet ja lainsäädännölliset linjaukset, Hanne Lohilahti
6. Kalatalousvahingot, kommenttipuheenvuoro, Irja Skytén-Suominen